

آچیق سۆز açıq söz

(ایکینجی بۆلوم)

صمد بهرنگی و بهروز دهقانی نین آنا

دیلینده توپلادیقلاری آذربایجان ناغیللاری اوزرینده چالیشمالاری

دوغما اتل اوغلو، یورولماز آختاریجی و باریشماز یازیچی صمد بهرنگی نین چوخ ساحه‌لی ادبی-بدیعی چالیشمالارینین ان اؤنملی قوللاریندان بیر، اونون اوشاق فولکلوروموزو، خالق ادبیاتیمیز ایله ایلیگنمه‌سی، خالق ادبیاتیمیزی توپلاییب آراشdırماسی و یئری گلنده اونلارین نشری اوجون چالیشماسی، فولکلوروموزون ان گوجلو فولو اولان ناغیللاریمیزدان ایلهام آلاراق، دنیا مقیاسیندا شؤهرت قازانان اوشاق ناغیللاری، اؤز آدی ایله دنسک، صمدین قصه‌لرینی یازیب یاراتماقدا شرفلی امک گؤسترمه‌سی اولموشدور.

بوتون پداقوژی-تربیه‌وی گؤروشلرینده بیرینجی یئری اوشاقلارا وئرن و اونلاری گله‌جک دونیانین قوروجولاری اولدوقلارینا اینانان صمد، آذربایجان فولکلورونو توپلاماقدا بیرینجی یئرده اوشاقلارین هامیدان چوخ ماراقلاندیغی و سنودیگی ناغیللارا وئرمیشدیر. من سیزه صمدین و اونون یاخین امکداشلاریندان بهروز دهقانی نین ناغیللاریمیزی توپلاییب نشر اتمکده صرف انتدیقلری شرفلی امگی ال یازما نوسخه‌سی تاپیلدیقدان سونرا یازدیغیم باشلانیشلا تانیش اتمگی یئرلی سانیرام.

اونلار ایکسی آذربایجان دیلی نین یازیب-اوخوماغی یاساق اولدوغو دیلده یازیلان کیتابلارین یاندریلماسینی انشیتدیله و دویدولار. انشیتدیقلری و دویدوقلاری بو ماجرادان یوکسلن آلو، اونلارین روحونا و وجودونا گومدو و بوتون حیات بویو اونلاری دوشوندوردو.

اونلاردان بیر، صمد، اؤز آنا دیلینه بسله‌دیگی اینامی ۱۳۴۲-نجی ایله، ایلك اثری ساییلان و اؤزو دنمیشکن اونو "تالیفات صاحیبی" اتله‌ین "پاره پاره" ایله گؤستریدی. بو یاراشیقلی و بیغجام اثره عمومی بیر باخیش بنله، اونو توپلاینین اؤز آنا دیلینده درس اوخویا بیلمه‌دیگینه باخمایاراق، بو دیلده چاغلیان شعرین ان درینلیکینه وارماسینا جانلی ثوبتدور. او، بو مجموعه‌ده نظره آلدیغی و توخوندوغو اوتای-بوتای شاعیرلرینین ان گؤزل و مضمونلو شعرلرینی، یوزدن چوخ خالق بایاتیسى ایله یئرلشدیرمیشدیر. بو ایلك اثرین بوراخیلیشی صمد به باها باشا گلدی، محکمه‌یه چاغیریلدی. کیتابدا "آذربایجان" شعرینه یئر وئردیگی اوجون تۆهمتلندی. بنله‌لیکله کیتاب یاساق اندیلدی و په‌لوی رژیمنده اونون بیر داها چاپ اندیلمه‌سینه یول وئریلمه‌دی.

منله بو ایکی امکداشین آراسیندا، بیر-بیریمیزی گؤرمه‌دن جانلانا حضورى دوستلوق و یاخینلیقدا اتله بو کیتابلا باشلادی. اونلار، او بیرى امکداشلاری ایله بیرلیکده، آذربایجاندا ایلرحه غریسه‌میش و بوخوولانمیش آنا دیلین و میلی واریغین جارچیسى و موشتولوقچوسو کیمی، چوخدان بری یورد-یوواسیندان دیدرگین دوشموش بیزیم کیمیلرین داوامچیسى اولدولار.

اونلار کیتاب چانتاسی چینگینلرینده، کاغاذ-قلم‌الترینده، خالقا و وطنه بسله‌دیقلری دیغولار اورکلرینده، بیرینجی مکتب موعلیمى وظیفه‌سینده آذربایجان کندلرینه یول اچدیله، جانلاریندا آلیشان آلوو اوشاقلارا آشیلا دیله، اونلارلا قایناییب قاریش دیله. اوشاقلار اوجون آقا موعلیم یوخ، بلکه "صمد عمی، بهروز عمی" اولدولار. تبریز اونیورسیتیه‌سینی بیتیردیقلری اوجون، اورتا مکتبه درس وئرمگه حاقلی اولسالار دا، بیرینجی مکتبه درس وئرمگی داها دگرلی سان دیله. آذربایجان فولکلور نومونه‌لرینی ده اتله همین مکتبلرینده، درس وئردیقلری کندلردن و خالق ایچریسیندن توپلاماغا باشلادیله. آغیزلاردان چوخلو ناغیل، بایاتی، تاپماجا، قوشماجا و اتل سؤزلری توپلادیله. بیر سیرا کندلرین مونوقرافیاسینی یازدیله. بو اله گئیردیقلرین بیر قیسیمینی یئری گلینجه او گونکو مطبوعاتدا و بیر قیسیمینی ده آذربایجان افسانه‌لری (فارسجا)، قوشماجالار و تاپماجالار عونوانی ایله چاپ ائده بیلدیله. لاکین اونلارین توپلادیقلاری فولکلور نومونه‌لریندن هله چاپ اولمایانلاری دا واردیر...

***

صمدله بهروزون آذربایجان ناغیللاریندان توپلادیقلاری ناغیللار، جنوبی آذربایجاندا بو گونه قدر بیغلمیش ان دگرلی مجموعه لردن بیرسیدیر. ماراقلی بوراسیدیر کی، بو مجموعه‌نین ده اتله اونو توپلایانلارین اؤزو کیمی غریبه طالعی اولموشدور.

اونلار، اتل ایچیندن توپلادیقلاری بو ناغیللاری و اختی ایله آذربایجان دیلینده نشر ائتدیرمگه ایمکان الده ائده بیلمه‌دیقلری اوجون چاره‌سیز فارسجا چنورمیش، اونون بیرینجی جیلدینی تبریزده و ایکینجی جیلدینی ده تهراندا نشر ائتدیرمیشلر.

همین ایلدرده بیر تصادوف اورتایا چیخدی کی، من بایاتی‌لاردان توپلادیغیم مجموعه‌نی تبریزده و آذربایجان دیلی قرامرینین اساسلاری (مبانی دستور زبان آذربایجان) کیتابینی تهراندا چاپ ائندیره بیلدیم. بو کیتابلارین چاپ اولوب یاییلماسی صمدله بهروز قاناد و نردی و اونلاری گوردوکلری اینشده بیر داها روحلانیدردی. صمد محبتله دولو بیر مکتوبدا قرامر کیتابی‌نین اورتایا چیخماسینی بؤیوک حادینه ساندی و اوندان دؤنه-دؤنه فایدالاندیغینی بیلدیردی و بهروز بایاتیلارین ایکینجی چاپینی حاضرلاماقدا جان آتماغا، اونا تصویرلر و تابلولار چکدیرمگه باشلادی.

۱۳۴۷-جی ایلین یابیندا من یئنه تبریزه گلدیگیم سیرادا صمد و دوستلاری ایله گؤرشدوم. بهروز او ایل هانسی سمیناردا-اولا بیلسین اوشاق ادبیاتی سمیناریندا ایشتیراک ائتمک اوچون اسپانیایا گئتمیشدی. بیز ایریلاندا صمد منی بیر طرفه چکیب و دندی من فولکلور بارهده یازی-پوزولاریمیزی هر نه وارسا سیزه تاپیشیراجاغام. بونو بهروز دا بیلیر. سیز اونلاردان ایسته‌دیگینیز کیمی، حتا بیزلردن آد آپارمادان بئله، یئری گلینجه ایستیفاده ائده بیلرسیز. دردیزه دگمه‌سه ده، بیر طرفه بوراخارسیز. ایندی ایسته‌بیرسیز من اونلاری سیزه گتیریم و ایسته‌بیرسیز ده تهرانا گؤندیریم؟ دئدیم تهرانا گؤندرمه‌نیز داها یاخچی اولور.

آز مودت سونرا صمدین گؤندردیگی باغلاما ان تهلوکه‌لی گونلرده گلیب منه چاتدی و من اونا ال وورمادان، هله اؤز ال یازمالاریملا بیرلیکده بیریسینه امانت تاپیشیردیم. او امانت بورادا دانیشماغا لوزومو اولمایان سببلردن آسیلی اولاراق، ۲۵ ایل سونرا گلیب یئنیدن منه چاتدی و هله نه یاخچی کی، گلیب چاتدی، اؤز یازی-پوزولاریمدان چوخ صمد و بهروزون فلکلور باره ده توپلادیقلاری منی چوخ سئویندیردی. آرزو ائدیرم و ائله بیلیرم بو صمدین و بهروزون دا آرزوسو اولموش اولسون، بو ناغیللار ائله همان یازیلدیغی اوسلوب و ایملادا و ایمکان قدر اونلاردا ال آپارمادان چاپ ائدلسین...

صمد بهرنگی و بهروز دهقانی‌نین سونرادان تاپیلیمیش آذربایجان ناغیللارینا یازیلیمیش باشلانیشدان.

م.ع.فرزانه

ص.ن	ناغیللارین آدو:	ص.ن
۱۹	۱- دیمه‌سکا، دیمه‌سکا...	۱- گلارارا قورشد گلوزا قورشد
۲۰	۲- آلاکا قداک...	۲- حاجی قیاد قور...
۲۱	۳- بوج اولسا بر اوخ...	۳- یئدی تیرد...
۲۲	۴- آدی ایله لور...	۴- آتیم توب (آلتون توب)...
۲۳	۵- باره تا غیل...	۵- آکیچین قور (شاه سکا غیل)...
۲۴	۶- دور ایله توکو...	۶- کور، نندین حور...
۲۵	۷- شیر ایله توکو...	۷- ایلی جان آغا، ایلی جان!
۲۶	۸- توکو گلور حاجه...	۸- بیس بیس...
۲۷	۹- گل، قور، کوی، ران...	۹- اذامنی
۲۸	۱۰- توکو ایله قور...	۱۰- کور ایله اوج قور...
۲۹	۱۱- قورده تا غیل...	۱۱- کور ایله آغا...
۳۰	۱۲- کور ایله اوج قور...	۱۲- کوی...
۳۱	۱۳- کور ایله آغا...	۱۳- کور ایله اوج قور...
۳۲	۱۴- کور ایله اوج قور...	۱۴- کور ایله آغا...
۳۳	۱۵- کور ایله آغا...	۱۵- شاه تیاره...
۳۴	۱۶- کور ایله اوج قور...	۱۶- وزیره...
۳۵	۱۷- کور ایله آغا...	۱۷- آردا...
۳۶	۱۸- کور ایله اوج قور...	۱۸- کور ایله آغا...

بىر دانە قارى وار ايدى. بىر دانە بونون جوجەسى وار ايدى، بىر دانە گىردەكان آغاجى.
 يىل ووراردى گىردەكانلار تۇكولدى، تۇكولدىكچە، جوجە يىئەردى.
 بىر گون قارى دئىەر، كۆيك اوغلو جوجە، قويميا جاقسان بىر دانە گىردەكان درمان
 اوجون دە تالسىن؟ ايندىك سىنكىن سىنە وئىرەم.
 كىتىرەر بىر مىنقل اود قويار. جوجەنى توتار. گۇتون قويار اودا، گوتورە.
 يىئنە يىل وورار گىردەكانلار تۇكولر. جوجە گىندىب يىئمز. قارى نەنە باخار
 اورەكى يانار. دئىەر: جوجەم، گىل! گىل! گىردەكانلار دوشوبدو!
 جوجە يىرەر، يىرەر، كوسن كىمىن اولموش دئىەر: يىر، يىر، قارى نەنە! گوتورە
 پىششىدى!

۶- قارى نەنەين جوجەسى

بىر دانە قارى وار ايدى. بىر دانە بونون جوجەسى وار ايدى، بىر دانە گىردەكان آغاجى. يىل ووراردى
 گىردەكانلار تۇكولدى، تۇكولدىكچە، جوجە يىئەردى.
 بىر گون قارى دئىەر: كۆيك اوغلو جوجە، قويميا جاقسان بىر دانە گىردەكان درمان اوجون دە قالسىن؟ ايندىكچە
 سىنكىن سىنە وئىرەم.
 كىتىرەر بىر مىنقل اود قويار. جوجەنى توتار. گۇتون قويار اودا. اؤتورەر.
 يىئنە يىل وورار گىردەكانلار تۇكولر. جوجە گىندىب يىئمز. قارى نەنە باخار اورەكى يانار. دئىەر: جوجەم، گل! گل!
 گىردەكانلار دوشوبدو!
 جوجە يىرەر، يىرەر، كوسن كىمىن اولموش دئىەر: قارى نەنە! گوتورە پىششىدى!

۷- بى بىلى جان ها، بى بىلى جان!

بىر گون وار ايدى، بىر گون يوخ ايدى. آلاھدان سواى ھىچ كىم يوخ ايدى. بىر دانە باجى
 وار ايدى. بىر دانە قىزى. بىر گون دئىەر، كى، دوراق گىندىك آيرى شىرە گۆرەك نە ائلەرىك، بوردا بىر ايش يوخدو. گىندىرلر، گىندىرلر
 بولدا قردش سوسوزلار. دئىەر: باجى، من سوسوزام.
 آت آياغىنىن يىزىدە سو دورەوشدو. دئىەر: باجى، اچىكچىم.
 باجى دئىەر: قردش، باشىنا دەلانىم، اچىر! آت اولامسان.
 قردش اچىر! گىندىر، ايت آياغىنىن يىزىدە سو دورەوشدو. دئىەر: باجى،
 من سوسوزام. اچىكچىم.
 باجى دئىەر: قردش، باشىنا دەلانىم، اچىر! ايت اولامسان.
 قردش اچىر. بولا دوشلر. اورادان گىندىر، آھو آياغىنىن يىزىدە سو
 دورەوشدو. قردش دئىەر: باجى، من سوسوزام. اچىكچىم.
 باجى دئىەر: قردش، آمان سى، اچىر! آھو اولامسان.
 قردش دئىەر: قوشمە، كاسام دا كوك بونان اچىم.
 باشلار سونان اچىر. اولار بىر دانە آھو. بو يازىق باجى گىندىر آھوندا سالار
 باشىنا گىندىر لوتورار داغ باشىندا.
 پادشاه شىكارا تىنچىشىدى گىردەكانلار بىر گونل قىز اوتتوب داغ باشىندا.
 بىر دانە آھو اوتتور.

۷- بى بىلى جان ها، بى بىلى جان!

بىر گون وار ايدى، بىر گون يوخ ايدى. آلاھدان سواى ھىچ كىم يوخ ايدى. بىر دانە باجى وار ايدى بىر دانە
 قردش. بىر گون دئىەرلر كى، دوراق گىندىك آيرى شىرە گۆرەك نە ائلەرىك، بوردا بىر ايش يوخدو. گىندىرلر، گىندىرلر
 بولدا قردش سوسوزلار. دئىەر: باجى، من سوسوزام.

آت آياغينين يئرینده سو دورموشدو • دئیه باجی، ایچه جگم •
 باجی دئیه: قردش، باشینا دولانیم، ایچه! آت اولارسان •
 قردش ایچمز، گندرلر • ایت آياغينين يئرینده سو دورموشدو • دئیه: باجی، من سوسوزام، ایچه جگم •
 باجی دئیه: قردش باشینا دولانیم، ایچه! ایت اولارسان •
 قردش ایچمز، یولا دوشرلر، اورادان گندرلر • آهو آياغينين يئرینده سو دورموشدو، قردش دئیه: باجی، من
 سوسوزام، ایچه جگم •
 باجی دئیه: قردش آماندی، ایچه! آهو اولارسان •
 قردش دئیه: اؤلسم ده فالسام دا گرک بوندان ایچم •
 باشلار سودان ایچر، اولار بیر دانا آهو • بو یازیق باجی گؤتوره آهونو دا سالار یانینا گندر اوتورار داغ باشیندا •
 پادشاه شیکارا چیخمیشدی • گلر گؤره بیر گؤزل قیز اوتوروب داغ باشیندا، بیر دانا آهو اوتدور •
 پادشاه دئیه: به بورادا نیه؟ به بوجور نیه؟
 قیز آچار باشینا گلنه نی بونا دئیه • پادشاه بیر گؤیولدن مین گؤیوله قیزا وورولار • قوشونا خبر وئر کی، من
 شیکاریمی ائله دیم • شیکارین ائله ن قایتسین •
 گؤتوره قیزی دا، آهونودا گتیره • وئر توی توتارلار • قیزی آلا •
 قیزین بیر دانا قره قاراواشی وار ایدی • بیر گون بونلان گندرلر حاماما • سویونارلار • قاراواش ایتله قیزی سالار
 چال حووضا • ناققا بالیق قیزی اوتار • قاراواش دورار خانیمین پار-پالتارین گئینه، گلر ائوه •
 پادشاه دئیه: قیز، به نیه بوجور؟ قپ-قره قره لیب-یانمپسان •
 قاراواش دئیه: حامامین سویو بیلهمه دوشمه دی •
 دئمه به، قیزدا بویلدو • ناققا بالیغین قاریندا دوغار • اوغلو اولار • آدین قویار اسماعیل •
 بیر گون وورار قره قاراواش یئریکلر • پادشاه دئیه: آهونو کسین، من یئیم •
 پادشاه دئیه: قیز، بو نه سؤزدور! او سنین قردهشین دی •
 دئیه: اولماز • آهو اتینه یئریکله میشم • گرک کسه سیز، یئیم •
 پادشاه گؤره اولان ایش دگیل • دئیه: آهونو گتیرین کسین •
 آهونو گتیره لر کسمگه • آهو اوزون دولانديرار پادشاه • اؤز دلیجه: قویون گندیم بیر دولانیم، گلیم کسین •
 پادشاه دئیه: قویون گئتسین دولانسین گلسمین •
 آهو باش آلا گندر چال حووضا، دئیه:
 بی بیلی جان ها، بی بیلی جان!
 بی بیلی جان قوربانین اولسون!
 آسیلی قازانلار آسیلیب،
 ایتیلی پیچاقلار ایتیلیب:
 قره قاراواش اتیمه یئریکله ییب •
 چال حووضدان سس گلر:
 بی بیلی جان ها، بی بیلی جان!
 بی بیلی جان قوربانین اولسون!
 قره قاراواش آتیدی
 ناققا بالیق توتیدو
 شاه اوغلو شاه اسماعیل
 قوجاغیمدا پاتیدی •
 ساچی دا گردنیمی توتیدو •
 آهو قاییدار گلر • ایسترلر باشین کسسینلر، یئنه آهو اؤز دلیجه دئیه: قویون بیر گندیم دولانیم گلیم •

پادشاه دئیه: قویون گئتسین •

آهو باش آلاز گئدر چال حووضا • پادشاه دوشر حیوانین دالیجا کی، گوروم بو حیوان هارا گئدر قاییدیر • گئدر
گوره آهو دوروب چال حووض باشیندا، دئیر:

بی بیلی جان ها، بی بیلی جان!

بی بیلی جان قوربانین اولسون!

آسیلی قازانلار آسیلیب،

ایتیلی پیچاقلار ایتیلیب:

قره قاراواش ائیمه یئریکله ییب •

چال حووضدان سس گلر:

بی بیلی جان ها، بی بیلی جان!

بی بیلی جان قوربانین اولسون!

قره قاراواش آتیدی

ناققا بالیق توتویدو

شاه اوغلو شاه اسماعیل

قوجا غیمدا یاتیدی •

ساچی دا گردنیمی توتویدو •

پادشاه ائشیتمه لیسینی ائشیدر، بیلمه لی سینی بیلر • امر ائلر چال حووضون آباغین چکرلر • ناققا بالیغی
چیخاردارلار • قارنین سؤکرلر • قیزی، اوشاغی چیخاردارلار • پادشاه گوره ساچ دولاشیب قیزین بونونا •

پادشاه دئیر: بوردا نیه؟

قیز دئیر کی، قره قاراواش ایتله دی دوشدوم •

قره قاراواش ائوده اوتورموشدو • گوره های - کویولن قیزی گتیردیله • پادشاه وئره قره قاراشی باغلاتدیرار،
قاپیرلارین قویروغونا • داغی - داشی او قدر دولاندیرارلار کی، توکلری قالا، قاپیرلارین قویروغوندا •

بودا سیزین ساغلیغیزا!

۸- پیس-پیسلی باجی

گولترین بیر گونونده بیردانا پیس-پیسلی وار اییدی. بیرگون دئیهرکی،
 دوروم گئدییم نوزومه بیردانا ار تاپیم.
 دورار چادراسین سالار باشینا، گئدر ار تاپماغا. گوره ایت گلیر.
 ایت دئیهر: هارا گئدیرسن پیس-پیسلی باجی؟
 دئیهر: گئدییم بیردانا ار تاپام.
 دئیهر: گل من سنی آلیم.
 دئیهر: دئیهنده نه ایلمن دئیهرسن؟
 دئیهر: قویروغوملا وورارام باتارسان زیغا.
 دئیهر: یئری، یئری! من سنه گلمهرم.
 گئدر گوره بیردانا قورباغا گلیر.
 قورباغا دئیهر: پیس-پیسلی باجی هارا گئدیرسن؟
 دئیهر: گئدییم نوزومه ار تاپام.
 دئیهر: گل من سنی آلیم.
 دئیهر: ووراندا نه ایلمن وورارسان؟
 دئیهر: آتیلارام مینهرم باشینا، فالارسان اوردا بوغولارسان.
 دئیهر: یئری، یئری! من سنه گلهرم.

۸- پیس-پیسلی باجی

- گولترین بیر گونونده بیردانا پیس-پیسلی وار اییدی. بیرگون دئیهرکی، دوروم گئدییم اوزومه بیردانا ار تاپیم.
- دورار چادراسین سالار باشینا، گئدر ار تاپماغا. گوره ایت گلیر.
- ایت دئیهر: هارا گئدیرسن پیس-پیسلی باجی؟
- دئیهر: گئدییم بیردانا ار تاپام.
- دئیهر: گل من سنی آلیم.
- دئیهر: دئیهنده نه ایلمن دئیهرسن؟
- دئیهر: قویروغوملا وورارام باتارسان زیغا.
- دئیهر: یئری، یئری! من سنه گلمهرم.
- گئدر گوره بیردانا قورباغا گلیر.
- قورباغا دئیهر: پیس-پیسلی باجی هارا گئدیرسن؟
- دئیهر: گئدییم اوزومه ار تاپام.
- دئیهر: گل من سنی آلیم.
- دئیهر: ووراندا نه ایلمن وورارسان؟
- دئیهر: آتیلارام مینهرم باشینا، فالارسان اوردا بوغولارسان.
- دئیهر: یئری، یئری! من سنه گلمهرم.
- یئنه بیر آز گئدر، گوره بیردانا سیچان گلیر.
- سیچان دئیهر: پیس-پیسلی باجی هارا گئدیرسن؟
- دئیهر: گئدییم اوزومه ار تاپام.
- دئیهر: گل من سنی آلیم.
- دئیهر: ووراندا نه ایلمن وورارسان؟
- دئیهر: قویروغوملا گوزونه سورمه چکهرم.
- دئیهر: گلهرم.

سىچان پادشاھىن ائويندە يوواسى وار ايدى • پيس-پيسلىنى گۆتورەر گندر ائوھ •
بىر گون بتر ياغىش ياغمىشدى • پيس-پيسلى دئىەر: من گندىرم حاماما •
سىچان دئىەر كى، جانىم بوشلا! ياغىش ياغىب • كوچەلر زىغ دى، اوجور-بوجور • پيس-پيسلى ساپماز • دورار
گندر، ات آياغىنىن يئرىندە سو دورموشدو • آياغى بودورەر دوشر قالار اورادا • هر نه ائلر چىخانماز •
بىر آز كئچر، گۆرەر تاپ-توپ گلىر • پادشاھىن آتلىلارى كئچىردى •

دئىەر:

تاپور-توپور آتلىلار!

تىرمە قرە بۇتدولر!

شاھ ائوينە گندرسىز،

پنير-چۆرەك يئىرسىز،

سىچان بگە دئىەرسىز:

پيس-پيسلى پوستە خانىم،

ساچى دابانى اوستە خانىم،

دوشوبدو ات آياغىنىن يئرىنە،

گلسىن اونو چىخارتسىن •

آتلىلار بىر اويانا باخارلار، بىر بويانا • دئىەرلر: بو كىم دى، كىم دگىل؟ قوبارلار گندىرلر پادشاھىن ائوينە • دئىەرلر:
بولدا گلىردىك، به، بوجور ائشيتدىك •••

سىچان بگ ائشىدر • دورار گلر • گۆرەر پيس-پيسلى خانىم دوشوب ات آياغىنىن يئرىنە چىخانمىر، دئىەر:

پيس-پيسلى پوستە خانىم،

ساچى دابانى اوستە خانىم،

الين وئر منە، چكىجى! ••

دئىەر: يئرى، يئرى! من سندن كوسوجى! ••

سىچان بگ دئىەر:

پيس-پيسلى پوستە خانىم،

ساچى دابانى اوستە خانىم،

گوموش نردووان قويسام چىخارسان؟ ••

دئىەر: يئرى، يئرى! •• من سندن كوسوجى! ••

سىچان بگ دئىەر:

پيس-پيسلى پوستە خانىم،

ساچى دابانى اوستە خانىم،

قىزىل نردووان قويسام چىخارسان؟

دئىەر: يئرى، يئرى! •• من سندن كوسوجى! ••

سىچان بگ گۆتورەر بىر پارچا پالچىق چالار پيس-پيسلىنىن اوستونە •

دئىەر: قال كۆيگىن قىزى، اؤل!

۹- اذانچی

بیرگون وار ایدی، بیرگون یوخ ایدی، بیر دان دربییش وار ایدی. بو دربییش گنده پیردا
 تاپیجی دئیور گؤدور. بیر دؤوری قیزیل گلدی، دؤوروسوده قیزیل، سرپوشوده قیزیل، بویول،
 بوشالدى قابلارىن وئرز، دئیور گؤدور، بابا دربییش حامیسی سینیکی دی. گؤتور گنت.
 قابلارى گؤتوره کنچر او بیرى تاپیجی دئیور. یئنه گؤدور. بیر دؤوری قیزیل گلدی.
 دؤوروسوده قیزیل، سرپوشوده قیزیل، بوشالدى قابلارى وئرز، دئیور گؤدور، بابا دربییش حامیسی
 سینیکی دی. گؤتور گنت.
 قابلارى گؤتوره کنچر. ائله قاپی دئیور. یئددی سینده ده بیر دؤوری قیزیل گلدی.
 یئددی قاپی تاپیدا دئیور گؤدور. بو حامیسی دی! دئیور گؤدور. بو قاپیلارین یئددیسی ده بیر نغون
 دی. ائله هر کیم گلسه بوجور قیزیل وئرز.
 دربییش قویار گندور پادشاهین ائوینه. تاپیجی دئیور گؤدور گؤدور دربییش ده
 گئیرور بونا- قور دئیوریز- بیئش قیران بول وئرز. دربییش دئیور، اولماز. من گرک
 پادشاهین شون گؤدور.
 چکیش-برکیش... اولماز. پادشاها خبر چاتار. دئیور، قویون گلسین.
 دربییش گندور پادشاهین یانینا. دئیور، به، قیبله یی عالم ساغ اولسون، بورا
 پادشا ائوی دی، منه بیئش قیران بول وئرز، چقان یئنه یئددی قاپی وار.
 یئددیسی ده بیر آدمین. هر تاپی گئندیم بیر دؤوری قیزیل گئیرور. دؤوروسوده

۹- اذانچی

بیرگون وار ایدی، بیرگون یوخ ایدی، بیر دان دربییش گندر بیر دانا قاپینی دئیور، گؤره بیر
 دؤوری قیزیل گلدی، دؤوروسوده قیزیل، سرپوشوده قیزیل، بویول، بوشالدى قابلارىن وئرز، دئیور گؤدور، بابا
 دربییش هامیسی سینیکی دی. گؤتور گنت.

قابلارى گؤتوره کنچر او بیرى قاپینی دئیور. یئنه گؤره بیر دؤوری قیزیل گلدی، دؤوروسوده قیزیل، سرپوشودا
 قیزیل، بوشالدى قابلارى وئرنده دئیور گؤدور، بابا دربییش هامیسی سینیکی دی. گؤتور گنت.

قابلارى گؤتوره کنچر، یئددی قاپی دئیور. یئددی سینده ده بیر دؤوری قیزیل آلاز. یئددی قاپینی قاپیدا
 دئیور گؤدور، به بو نه ایش دی؟ دئیور گؤدور، بو قاپیلارین یئددیسی ده بیر نغون دی. ائله هر کیم گلسه بوجور
 قیزیل وئرز.

دربییش قویار گندر پادشاهین ائوینه. قاپینی دئیور. گلرلر گؤره لرلر دربییش دی. گئیرورلر بونا- اؤز دئیوریز، بیئش
 قیران بول وئرز. دربییش دئیور: اولماز. من گرک پادشاهین اؤزون گؤره م.

چکیش-برکیش... اولماز. پادشاها خبر چاتار. دئیور: قویون گلسین.

دربییش گندر پادشاهین یانینا. دئیور: به، قیبله یی عالم ساغ اولسون، بورا پادشا ائوی دی، منه بیئش قیران
 بول وئردیلر، فیلان یئرده یئددی قاپی وار، یئددیسی ده بیر آدمین. هر قاپی گئندیم بیر دؤوری قیزیل گئیرورلر.
 دؤوروسوده قیزیل، سرپوشودا، به، سن نه گونون پادشاهیسان؟

پادشا دورار دربییشلیک پالتاری گئیر گندر. یئددی قاپیدان پای ایستر. دربییشه وئرن تکین بونا دا وئرز.
 یئددی قاپینی قاپیدا دئیور: باخ، من بو قیزیلی دا ایسته میرم. منی بو سیریریدان آگاه ائله یین گؤروم بو یئددی
 قاپی کیمین دی.

قاپیچیلار دئیورلر: بیئیم خانیمیمیزین دی.

پادشا دئیور: منی آپارین اونون یانینا.

پادشا گلر گؤره بیر دانا آراددی، قره گئینیپ اوتوروب. دئیور: آی خانیم، منی، بو سیریریدان آگاه ائله گؤروم
 سنین نه قدر قیزیلین وار کی، بئله باغیشلا ییرسان؟

آراد دئیور: من سیریریمی هئچ کیمه دئمهرم. فیلان شهرده بیردانا قالتاق ساز وار. گونده بیر قالتاق قاپیرار.
 اوستونده ایکی دانا عکسی چکر. آخشام اولو، بونو بیردانا آندی گلر آلاز. ائله کی آلدی، پولون وئردی، ایستر
 گنده، قالتاق ساز دئیور: وئر گؤروم، بیر یئری قالیر، دوزه لیم وئرم. پوللارین وئرنه. آلاز سیریرار آتار اویانا.

توکانی دولودو بو زادلاریلان. سن منی بونون سیریریدان آگاه ائله، منده سنی اؤز سیریریدان آگاه ائله ییم.

پادشاه قاييدار. دئيه: بابا درييش، سن اوتورمالى اولدون، من گئتملى. گئدر، گئدر يئتيشر قالتاق سازين توكانينا، گۆره، بعلى، بىردانا قالتاق قاييريب، ايكي عكسى-بىرى اوغلان، بىرى قىز اوستونده چكىپ. آخشام بىر دانا آتلى گلر بونو آلا. پوللارين وئر، اىستر گئده، كيشى دئيه: وئر گۆروم قردش، اوراسين دوزهلديم وئيرم.

آلا سىندىبار، پوللارين وئر. آتلى چىخار گئدر.

پادشاه كئچر دئيهركى، بو گئجهنى سنه قوناغام.

گئجهنى قالتاق سازا قوناق اولار. شام گئيره لر. پادشاه دئيه: گرک سىررىندان منى آگاه ائليه سن، سونرا شام يئيم.

دئيهركى، شامىنى يئنه درييش بابا. من اينديه جه هئچ كىمى سىررىمدان آگاه ائله مەميشم. فيلان شهرده بىر اذانچى وار. هر گون چىخار گولدهسته يه اذان وئر. اذان وئرهر قورتارار. او قدر آغلار كى، يىخىلار قش ائلر. توتارلار قويا رلار يئره. بىر آزدان سونرا آيىلار. اونون سىررىن سن منه دئسه ن، من ده سىررىمى سنه دئيرم.

پادشاه شامىن يئيه، باشين قويا ر ياتار. سحر دورار گئدر اذانچىنين شهرينه. اذان چاغى گۆره، بعلى، بىرى چىخدى گولدهسته يه. اورادا اذان وئردى. قورتاراندان سونرا باشلادى آغلادى، آغلادى قش ائله دى، يىخىلدى. توتدولار قويدولار يئره.

ائله كى اذانچى آيىلار، پادشاه كئچر دئيه: بو گئجهنى سنه قوناغام.

دئيه: عىبى يوخدو. گۆزوم اوسته يئرين وار.

گئجه يئمك گئيره لر. پادشاه دئيه، يئمه رم. سن سىررىنى منه دئمه يينجه يئمه رم.

اذانچى دئيه: درييش قردش، شامىنى يئنه واللاه من سىررىمى نه بىر آداما دئميشم، نه ده بىر آدام منيم سىررىمى بىلير. فيلان شهرده بىر نفر وار. بىر دانا قفسه قىز ساليب. بىردانا اونون ايتى وار. بىر دانا دا آغ ساققالى قورو كلله وار. گئيره ايتىن قاباغينا پىلوو قويا ر. ائله كى ايت يئدى دويدو، آرتيغين وئر قىزا يئمز. گئدر باشى گئيره بو قىزين يانيندا آغاجيلان دؤيه ر. قىز دئيه ر دؤيمه يئيم. اونون سىررىندان سن منى آگاه ائله سن، من ده سنى اؤز سىررىمدان آگاه ائله رم. آما بونودا بىل كى، چوخلار گئديب اونون سىررىن گئيره نمه ييب، اؤلولىر.

يئنه سحر اولار، دورار گئدر يئتيشر بىر چينار آغاجينا. دىبينده ياتميشدى گۆره ر چيغىر-باغىر گلير. دورار گۆره ر اژدها ديرماشير سيميرىغين بالالارين يئسين. قىلينجين چكر اژدهانى ايكي شققه ائلر. بىر شققه سين وئر بالالار يئيه ر. بىر شققه سين ده آتار اويانا گلر ياتار.

بو يول، سيميرىق گلر. اؤز-اؤزونه دئيه: آهان، منيم بالالارىمى ايلده بو يئيرميش. گئدر بىر داش گئيره ر سالىسين باشينا. بالالارى هاى سالارلار كى، نه آمان دى اونو اؤلدورمه، بىزى او قورتارىب.

سيميرىق باخار اژدهانىن شققه سين گۆره ر. داشى آپارار قويا ر يئرينه، گلر فانادين باسار سويا چكر پادشاهين اوستونه. پادشاه يوخودان آيىلار.

سيميرىق دئيه: هارا گئديرسن؟ بو يوزلرده نه قاييرىسان؟

دئيهركى، بس بئله. گئديرم فيلان يئره.

سيميرىق دئيه: اورا گئدن قايىتماز. او، سىررىن هئچكسه دئمه ن، دئسه ده اؤلدوره ر.

دئيه: گرک گئدم، اولان دگيل.

سيميرىق بىر دسته توكوندن وئر دئيه: هارادا داردا قالدىن توكومو اوتا توت، من گليرم.

پادشاه گئدر، گئدر اورانى تاپار. گۆره ر اعيانى بىر يئردى. قايىنى دؤير. دئيه: گئجهنى بورادا قوناغام، گئدر گئجهنى اورادا قوناق قالار. گۆره ر كيشى ايتىن يانيندا اوتوردو، ائله كى شام واختى گلدى، گۆره ر بىر دانا دمير قفس گئيردى، ايچينده بىر دانا قىز، بوشقابدا پىلوو گئيردى، قاباقچا قويدو ايتىن قاباغينا. ائله كى ايت يئدى دويدو، وئردى قىزا. قىز يئمه دى. گئتى قورو كلله نى گئيردى. بىر-ايكى دؤيه نده قىز دئدى: وورما، يئيم! قىز باشلادى يئدى. كيشى آپاردى كلله نى، قفسى قويدو يئرينه قايىتى.

پادشاه دئيه: سنى آند وئرهم سنى منى يارادان آلاها! سىررىندان منى آگاه ائله گۆروم بو نه ايش دى.

كيشى دئيه: منيم سىررىمى هئچكس بىلمه ييب، بىلمز. چؤره گين يئنه، نئچه گون قالاچاقسان فال، چيخ گنت، قوناقسان.

پادشاه ال چكمز كى، حؤكمان دئنه.

كيشى دورار پادشاهى آپارار بىر دانا قىرستانا. دئيه: باخ، بىر بئله آدمى گۆرورسن؟ هاميسينا دئميشم اؤلدورموشم. من قويمارام سىررىم چيخا ائشىگه.

پادشاه دئيه: دئنه، منى ده اؤلدور.

گلرلر اوتورارلار. كيشى دئيه كى، واللاه ايندى كى بئله اولدو قولاق آس دئيم:

-گونلرین بیر گونونده عمقیزیمی آلدیلار منه • گنجهنین بیر واختی آییلاردیم گۆرهردیم بوم-بوز گلیر، دئیهردیم: عمقیزی هارداپدین؟ دئیهردی: عموواغلو، زهر آزارینا دوشموشم • بیر گنجه اؤز-اؤزونه دئدیم کی، بئله ده دگیل کی بئله اولو • بارماغیمی کسدم • یئرینه دوز باسدیم • اؤزومو ووردوم یوخویا • گنجهنین بیر واختی اولدو • دوردو گئییدی، شمشیریمی گۆتوردو دئدی: یاتمیسان؟ اوباقسان بوینون ووروم • سسیمی چیخارتمادیم • مهتر آتیمی حاضر ساخلامیشدی • میندی گئتدی • من ده داليجا گتتیم • بو گتتدی، من گتتیم • بیر بئردن ایشیق گلیردی • قاپینی دؤیدو • آجدیلار • گیردی ایچری • آتیمی باغلادیم • دوواردان دوشدوم • گۆردوم قیرخ حرامیلار اوتورولار • آغ ساققال، باش قوجا قیرخ حرامی دا باشدا اوتوروب • دئدی: چهر حرامزادا هارداسان؟ تنز اول ساقی دولاندیر • عمقیزیم دئدی: کۆیک یوخلامامیشدی • قیرخ حرامی باشی دئدی: صباح باشین کس گتیرمه • دئدی: عیبی یوخدو • من گۆردوم بونلاریلان باشارانمارام • گیردیم طؤولیه • آتلاری فاندیم بیر-بیرینه • بیر گور ها گور-چال ها چال اولدو کی، گل گۆرهسن • طؤولهنین یانیندا دوردوم • بیر-بیر گلدیکجه بویونلارین ووردوم تۆکدوم طؤولیه • عمقیزیملان آغ ساققال کیشی قالدیلار • گیردیم ائوه • عمقیزیم دئدی: آهان، اؤزو گلدی • توت اؤلدور، یخه قورتولسون • قیرخ حرامی باشی یوگوردو منیم اوستومه، چنگلهشدیک • اوتوردو سینهم اوسته • دئمه بس ایتم ده منلن گلیب • خنچلی چکیب منی اؤلدورمک ایستهیهنده ایت دالیدان خاپالادی • قیرخ حرامی باشی کیرخیب دوشدو • قالدیم باشین کسدم • بو قیزی دا گۆتوردوم گلدیم • ایندی بو ایت هامان ایت دی، بو قیز هامان قیز • بو کللهده قیرخ حرامی باشین کللهسی • اودوکی، کللهنی ووراند قیز دئیهر: وورما، یئیم! ایندی کی منیم سیریریمی بیلدین دور گئدک اؤلدوروم •

پادشاه دئیهر: دوروم نامازیمی قیلیم، اوندان سونرا اؤلدور •

آفتافا گۆتوره چیخار، گۆره هریان فراوول دو • فیکیرلشیردی کی، نه جور چیخسین گتسین • بیردن-بیره توک یادینا دوشر • توتار اوتا • سیمریق حاضر اولار • بونو گۆتوره گندر •

کیشی ائوده ها گۆزلر گۆره خبر اولمادی • چیخار ائشیکه • بیلر کی، دریش فاجیب • اؤز-اؤزونه دئیهرکی، منیم کی سیریریم ائشیکه چیخدی، قالماغیمین فایداسی یوخدو • گلر همی قیزی، همی اؤزون اؤلدوره • پادشاه دا گلر اذانچینین یانینا • دئیهر کی، بس بئله، بوجوردو، اوجوردو • اذانچی دئیهر: ایندی سنه سیریریمی بیلدیرمه •

دئیهر: گونلرین بیر گونونده چیخدیم اذان وئرمگه • آلاها یالواردیم یاخاردیم • بیر آندا گۆردوم بئل اسدی، توفان قوپدو • من بیخیلدیم، اؤزومدن چیخدیم • گۆز آجدیم گۆردوم آیری شهردهیم • دوردوم آباغا، اویانا-بویانا باخدیم، آجالمیشدیم • هر یاندان پول وئردیم چۆرهک آلام، اله سالدیلار • بیر قوجا وار ایدی • دئدیم: پول وئیرمه چۆرهک وئرمیرلر • قوجا دئدی: اوغول بورادا وئرمزلر • بورادا هرزاد صلاواتادی • گتتیم هر یاندا صلاوات چئویردیم، چۆرهک ایسته دیم وئرمه دیلر • گتتیم قوجایا دئدیم کی، وئرمیرلر • آپاردی منی چشمهیه، دئدی: دوش بورادا یویون گئت، هارادا صلاوات چئویرسن وئره لر • دوشدوم چشمهده یویوندوم، گتتیم چۆرهک آلدیم • قوجا منی آپاردی ائولرینه • بیر دانا قیزی وار ایدی، دئدی: گل قیزی وئرم سنه • من ده آلدیم • قیز شرط-شورط ائله دی کی، هر نه دئسم منه دئیینیب-دینمیه سن • دئدیم: عیبی یوخدو • بیر زامان کئچدی • اوشاغیمیز اولدو • بیرگون گلدی دئدی کی، ددهم گیلی قوناق چاغیرمیشام • من آچیقلاندم کی، ایندی کی قوناق چاغیراچاغیدین، منه دئیهدین! ایکی بارماقلی بیر سیللی ووردوم بیله سینه • بئنه بئل اسدی، توفان قوپدو کی، ائله بیل قیامت دی • دوشدوم اؤزو قویلو • ائله کی بئل قورتولدو، گۆزومو آجدیم، گۆردوم بورادایم • ایندی، اودو کی هر اذان وئرنده آغلارام کی، بئنه گندم شهره، اولماز • بودا منیم سیریریم •

پادشاه قویار گلر قالتاقسازین یانینا • اذانچینین سیریرین دئیهر • گنجه گئدک ائوه، من ده سیریریمی دئییم •

گنجه گندلر ائوه • شام یئهرلر • قالتاقساز دئیهر: من بیر تک اوغلان ایدیم • سحر گندردیم ایشیمه، آخشام گلردیم • اؤزوم پیشیرهردیم، اؤزوم یئهردیم • بیر گون گلدیم ائوه گۆردوم ائو سوپورولو، هریان تر-تمیز، شام پیشیریلیب • ها آختاردیم، ها فیکیرلشدیم، بیر زاد تاپا بیلیمه دیم • صباح دا ایشدن گلدیم گۆردوم بونون تایی، بیر گون ائوده گیلندیم کی، گۆرورم بو کیم دی گلیر ائوی سیلیر-سوپورور • دورموشدوم گۆردوم بیر دانا گۆیرچین دوشدو حیته • حیلیدن چیخدی اولدو بیر گۆزل قیز • من گیلنمیشدیم • کئچدی ایشلهریمی گۆرسون، جیلدین گۆتوردوم • ائله کی هریانی سیلدی، سوپوردو، ایشدن قورتولدو، گلدی جیلدین گۆتورسون، گۆردو یوخدو • دئدی: آند وئهرم سنی منی خلق ائلهن آلاها، اؤزونو منه عیان ائله گۆرورم کیمسن، منیم جیلدیمی نیه گۆتورموسن؟ من چیخدیم، دئدی: من ائله سندن اؤتور گلیرم • آما گرک من گندم • بنی آدمده وفا اولماز • سن منی ساخلایانمازسان • دئدیم: یوخ، گرک من سنی آلام، قویمارام گنده سن • شرط ائله دی کی، من هر نه دئسم گرک اول، منی وورمایاسان، هرمنه ائله سم دینمیه سن • دئدیم: یاخشی • ووردو بیزیم اوغلووموز اولدو • بیر گون چۆرهک پیشیریردیک • اوغلان دا بؤیوموشدو • دورموشدو تندیر باشیندا • چۆرهک قورتولدو، آرواد گۆتوردو اوغلانی، تندیر اولدو-اولدو، آندی تندیره، دئدی: باجی گۆتور بونو دا، من قورخودان دینه بیلیمه دیم • ووردو بیزیم بیر قیزیمیز اولدو • بئنه بیر گون چۆرهک پیشیریردیک • قیز دورموشدو تندیر قیراغیندا • قورخدوم بئنه بونودا آنا تندیره، کئچدیم دوردوم یانیندا • ائله کی چۆرهک قورتولدو، منیم یانیمدا یاپیشدی قولوندان آندی تندیره کی، گۆتور باجی بونودا، من اؤزومو ساخلایانمادیم • ایکی بارماقلی ائله بیر سیللی ووردوم کی، اوزو قپ-قره اولدو، صفتی-زادی دگیشیلدی • بنش-آلتی آیدان سونرا بئنه چۆرهک پیشیریردیک • دوردوم تندیر باشیندا کی، بو یولدا اؤزون آتار • ائله کی چۆرهک قورتولدو، الین اوزاندى تندیره کی، باجی وئر اوغلانی، اوغلانی ساغ-سالم چیخارتدی، سونرادا قیزی • بنش-آلتی گون کئچدی • دئدی: بیزی آپار چۆله، داریخمیشیق • دوردوق گتتدیک چۆله • آرواد یاپیشمیشدی اوشاقلارین ییندن • قویو وار ایدی • دئدیم: اویانا گتتمه، قویو وار، سایمادی • قویو یئتیشنده اؤزو ایله اوشاقلاری

آتدی قويويا. دا، خيريم اولمادی. من، اودو کی اوندان بویانا اوشاقلارین عكسین چکره ایستهرم ساتام، اوره گیمدن گلمز، آلام سیندیرارام، بودا منیم سیریریم.

پادشاه اورادان دورار گلر قیزیل وئرهن بئره. قالتاقسازین سیریرین دئیهر. آرواد باشلار کی، ایندی کی بئله اولدو من ده سیریریمی دئیهرم:

-منیم درویش اریم وار ایدی. اؤزو کیمیا دوزه لدردی. گئدر دولاناردی، گونده ده اوچ-دؤرد قوناق گتیرهردی. پیشمیشلرینه کیمیا ووراردی اولاردیلار شوش قیزیل. بیزیم نؤکریمیزده وار ایدی. منه بند اولدو کی، گل منیلن باشینی بیر ائله. من آجیقلاندم. نؤکر ال چکمه کدی. بیر گون شام چکمیشدیم. دئمه بس نؤکر کیمیا اوغورلاییب کیشینین پایینا ووروب. کیشی اول تیکه نی گؤتوردو، ایکی مینجی تیکه نی گؤتوره نده اولدو قیزیل. نؤکر دئدی: ایندی نه دئییرسن؟ گؤردوم اولمیاجاق، دئدیم: یاخشى دا، قوی ایددم چيخسین سونرا گلره م سنه. بیر گون نؤکرین پیشمیشینه کیمیا ووردوم. اول تیکه نی گؤتوردو، ایکی مینجی تیکه نی آغزینا قویاندا اولدو شوش قیزیل، دگدی بئره. ایندی بو قیزیللاری پایلاییرام کی، کاسب-کوسوب آپارسین خرچله سین.

پادشاه دئیهر: آخی سنین نه قدر قیزیلین وار کی، بئله پایلییرسان؟

آرواد دورار پادشاهی آپارار بیر بئکه بئره کی، آداملار بیر-بیرینین اوستونه قالانیب هامیسی دا قیزیل. ارین ده دایاییب دووارا.

پادشاه دئیهر: گل سنی من آلیم.

آرواد دئیهر: اری نه ائله بیریم؟ پادشاهدان چوخ واریم وار.

دئیهر: من ائله پادشاهام. سندن اؤتور نچه ایلدير چؤلره دوشموشم.

آرواد قیزیللارین یاریسین وئره پادشاها، دئیهر: بوخ، گلمه رم.

پادشاه قویار گلر اؤز ائونه. درویش دئیهر: پادشاه، بیر بئله واختی هاراداسان؟

پادشاه آچار باشینا گلنی نقل ائله. دئیهر: بابا درویش، سن وزیر اول، من ده پادشاه.

نار خاتین

بیر دانایه وار ایدی، بیر دانا قیز. قیزین آدی نارخاتین ایدی. ننه ده بیردانا دنوه عاشیق اولوب گتیریب سالمیشدی بیردانا اوتاغا.

پادشاه دورار پادشاهی آپارار بیر بئکه بئره کی، آداملار بیر-بیرینین اوستونه قالانیب هامیسی دا قیزیل. ارین ده دایاییب دووارا.

پادشاه دئیهر: گل سنی من آلیم.

آرواد دئیهر: اری نه ائله بیریم؟ پادشاهدان چوخ واریم وار.

دئیهر: من ائله پادشاهام. سندن اؤتور نچه ایلدير چؤلره دوشموشم.

آرواد قیزیللارین یاریسین وئره پادشاها، دئیهر: بوخ، گلمه رم.

پادشاه قویار گلر اؤز ائونه. درویش دئیهر: پادشاه، بیر بئله واختی هاراداسان؟

پادشاه آچار باشینا گلنی نقل ائله. دئیهر: بابا درویش، سن وزیر اول، من ده پادشاه.

۱۰ - نارخاتین

بیر دانا ننه وار ایدی، بیر دانا قیز. قیزین آدی نارخاتین ایدی. ننه ده بیردانا دنوه عاشیق اولوب گتیریب سالمیشدی بیردانا اوتاغا.

بیر گون آچار قالمیشدی یئرده • قیز گندر اوتاغی آچار گۆرسون نمنه وار • آچار گۆره بیردانا دئودی • آچارلاری گتیره قویار یئرینه • آخشام ننهسی گلر گندر دئوی گۆرسون •

دئوه دئیهر: نه سن گۆزه، نه من گۆزه، ایلايه کی، آقا دئو گۆزه!
دئوده دئیهر: نه سن گۆزه، نه من گۆزه، ایلايه کی نارخاتین گۆزه!
دئیهر: سن نارخاتینی هارادا گۆردون؟

دئیهر: گلمیشدی بورایا •

آرواد قیزی چیخاردار اؤتوره ائشیگه، قیزدا گندر گۆره آخشام اولدو، بیر قاپی آچیق دی، گندر اورا • گندر دولانار هر یانی • گۆره هئچکس بوخدو • آدم-زاد بوخدو • اوتورموشدو گۆره یئدی دانا اوغلان گلدی • دئمه یئدی قردش ایشمیشلر • دئیهرلر: قیز، سن بورادا نئیلیرسن؟

دئیهر: بوجور، نهم دئوه عاشیق اولموشدو • دئو منی گۆروب، نهم منی اؤتوروب ائشیگه • دا، بیر یانیم بوخدو • گلمیشم بورایا من ده •

دئیهرلر: لاپ یاخشی، سن ده بیزیم باجیمیز •

بویول، اوغلانلار گوندوز گندیردیله ایشه، آخشام باجیلاریلان یئیردیله، ایچیردیله •

یئنه بیر گون آرواد گندر دئوین یانینا • دئیهر: نه سن گۆزه، نه من گۆزه، ایلايه کی، آقا دئو گۆزه!

دئو دئیهر: نه سن گۆزه! نه من گۆزه! ایلايه کی، نارخاتین گۆزه!

دئیهر: وای کؤیک اوغلو، نارخاتینی ائشیگه ده اوتوردوم ال چکمه دین؟

ایندی گندیپ یئدی قردشلره حاجی اولوب •

آرواد، بویول، دئوین یانیندان چیخار گلر • (نارخاتین دا ساققیزی چوخ سئورمیش) بیر آز ساققیز آلا گتیره زهر بونا وورار، گلر، بویول، نارخاتین اولان یئری تاپار، یئدی قردش لرین یئرین •

قاپی دؤیولر • قیز گندر قاپی یا گۆره ننهسی دی • ننهسی هر نه ائلر کی، آچ قاپینی، آچماز • بویول، ننهسی ساققیزی قاپینین آلتیندان سالار • دئیهر: ساققیز آلمیشدیم سنه، گۆتور آپار چئینه •

بو، بویول، گۆتوره ساققیزی، گلر حووض باشینا • ساققیزی چئینر اورادا • ساققیزدا آخی زهرلی ایدی، بو، بویول، بیخیلار اورادا، حووض باشیندا، قالار • آخشام قردش لر قاپینی دؤیر گۆره کی، آچان اولمادی • بیر-بیرینه دئیهرلر کی، بودا بیزه حاجی اولمادی، ائو-ائشیگیمیزی ده گۆتوردو آپاردی •

دوواردان دوشرلر گلرلر گۆره لر باجیلاری حووض باشیندا یاتیدی • دبردرلر گۆره لر بو اؤلوب، دا • زهر وئریلر • حکیمه-زادا آپارارلار • حکیم دئیهر: دا، علاجی اولماز • بونا زهر وئریلر •

بویول • بونلار گلر • حیفلری گلر کی، باجیمیزی نئجه قویولیاق؟ بیر خورجون گتیره لر • بیر تایننا قیزیل دولدورارلار، بیرتایننا دا بو قیزی قویارلار • سالارلار آتین اوستونه گۆتوره لر چؤله، هرکیم علاج ائلیه بیلسه، بو قیز بودا پول!

پادشاه چیخمیشدی شیکارا • گۆره بیر آت، بیر خورجون قیزیل، بیره قیز • گۆتوره پادشاه بونو آپارار • مین گۆبولدن بیر گۆبوله اؤلویه وورولار • حکیملر دئیهر: یئدی حووض سوت وئر دولدورسونلار •

بونو، بویول • باسارلار بیر حووض، بیر آز قالار، اورادان او بیر حووضا • آخیردا کی، حووضدا گۆره بو بیر آز آییلیر، دوزه لیر • نارخاتین دیریلر • پادشاه بونو آلا • بیر ایلدن سونرا بیر جوت اوغلو اولار • اوشاقلار بیر آز بؤیوموشدو، گونده گندر دیلر پادشاه سلاما •

یئنه بیر گون نارخاتین ننهسی گندر دئوین یانینا • دئیهر: نه سن گۆزل، نه من گۆزل، ایلايه کی، آقا دئو گۆزه!

دئو دئیهر: نه سن گۆزه، نه من گۆزل، ایلايه کی، نارخاتین گۆزل!

دئیهر: وای! سن، نارخاتینی اؤلدوردون ده ال چکمه دین؟

دئیهر: اؤلمه ییب، ایندی پادشاهین آروادی دی، بیرجوت ده اوغلو وار • بو ننه، بویول، دورار گلر • آز گلر چوخ گلر، گلر بو پادشاهین ائوین تاپار • دئیهر کی، من نارخاتین ننهسیم •

بیر گون قالار، قیز دئیهر پادشاه: من نهمدن قورخورام • ساخلاما یین بورادا • پادشاه دئیهر: قیز نهن دی، دا! نه ییندن قورخورسان؟

گئجه، بویول، یاتمیشدیله • قیزین ننهسی دورار اوشاقلارین ایکیسینین ده باشین کسر • پیچاغی دا گتیره قویار نارخاتین حبیبه • سحر اولار گۆره لر کی، بو اوشاقلار پادشاه سلاما گئتمه دی، پادشاه آدم گونده ره کی اوشاقلار گلمه ییب • گلرلر گۆره لر اوشاقلارین باشین کسیرلر • دا، نارخاتین دا بیلیم کی، پیچاغی قویولار

جىيىنە • بويول، نارخاتىنن نەسى دئىەركى، ھامىنن جىيىن آختارن، ھركىمى جىيىن قانلى پىچاق چىخسا، بىلن او كسىدى •

ھامىنن جىيىن آختارلار • ھىچكسدىن چىخماز • بو يول دئىەركى، آخى نارخاتىنن دا جىيىن آختارن •
دئىەرلر: نە؟ نە دە بالاسىنن باشىن كسر؟
پادشاھ دئىەر: آختارن!

آختارلار، بونون جىيىنن چىخار قانلى پىچاق • نەلرىنن جىيىنن • پادشاھ اۋزونون دە گۈزلىرىن چىخارتىرار، اوشاقلارن دا اۋلوسون وئىر بونون قوجاغىنا، شىرىنن اخراج ائىلر • دئىەر: گۈتور گىت، بورادان!

بو گىندر مچىدە، يئىر تاىماز، مچىد دە اعلار، اعلار بىخىلار اورەگى پىس اولار • يوخودا گۈرەركى، بىر نفر گلر بونا دئىەر: نە اعلىرسان؟ دئىەر: دا، نە اعلىجاجام؟ بوجور دا اوشاغىمىن باشىن كسىلر، پادشاھ دا اۋزمون گۈزلىرىمى چىخاردىب؛ گلىب قالمىشام بورادا •

يوخودا گۈرەن ادام الين چكر بونون گۈزلىرىنە، اوشاقلارن دا باشىنا، بىر اوغوج دا تورپاق تۈكر انگىنە، دئىەر: دور ياغا، ھىچ زادىن دگىل •

بويول يوخودان آيىلار گۈرەلر اوشاقلار مچىدىن ايوانىندا اويان-بويونا قاچىرلار، اۋزونون دە گۈزلىرى دوزەلىب، باخار گۈرە انگىنە كى تورپاق دا اولوب جواھرات، قىزىل • دورار، بويول، اوشاقلارن دا گۈتورە گىندر • چۈلدە بىر دام دوزەلدر اوتورار • جواھراتى دا خرجلەدىكچە ازالمىردى نە قدر ايدى، ائىلە او قدر قالىردى •

نارخاتىن اوشاقلارن قوبار مکتىبە • اوشاقلار بىر آز بۇيوموشدو، درس اوخوردولار، گتيرە چۈلدە بىر عمارت سالدىرار، نە گۈزەللىكدە • يوز دفعە پادشاھىنكىندان آرتىق، بىر كرىچى قىزىلدا، بىر كرىچى گوموشدن •

اوشاقلار چىخارمىشلار چۈلدە-زادا دا اوينارمىشلار • پادشاھ بولوموش، شىكارا-زادا گىندە اوشاقلارى گۈرەرمىش، عمارتى دە گودرمىش گوندە، بويول، وزىرىلن كىچىدە دئىەر مىش؛ وزىر، بو عمارت گۈرەسن كىمىن دى بوجور دوزەلدىب؟

پادشاھ اوشاقلارى چوخ سئورمىش • گلىب كىچىدە دىندىرەرمىش ايكىسىندە • نارخاتىن اۋرگەدر اوشاقلارا كى، پادشاھ سىزى دىندىرەندە، سوواشىن قىچلارنا كى، گل گىندك بىزە •

بىر گون پادشاھ كىچىدە اوشاقلار ال چكمزىلر • پادشاھ دئىەر: آخى سىزىن ائويز ھاراددى؟
دئىەرلر كى، بس، او عمارت بىزىمدى •

اوشاقلار چوخ ائىلر، پادشاھ گىتمز • كىچىلر گىندىلر • وزىر دئىەر: قبلە عالم ساغ اولسون! گرگ ايدى گىدىن، اوشاقلار مايوس اولدو • بو دفعە دئىسەلرگىندك •

يئىنە بىردە پادشاھ اورادان كىچىدە بو اوشاقلار ال چكمز كى، گل، گىندك بىزە!

وزىر دئىەر: قبلە عالم ساغ اولسون! اۋركلىرىنى سىندىرماغا گلمز • گرگ آياق اوستە باش ووراق •

گىندىلر پادشاھىلان وزىر • پادشاھ گۈرە كى، قىرىب بالام بورا ياخشى عمارت دى، قىرىب دستگاہ دى! بىر آز اوتورارلار، دورار بونلار گىتسىن • اوشاقلارن دا نەسى اۋرگىتمىشدى "قىزىل چاى قاشىغىن آپارىن سالىن پادشاھىن باشماغىننن اىچىنە" •

بونلار دورارلار گىتمگە، اوشاقلار دئىەر: آختاراجايىق! • •

ھامىنى آختارلار • پادشاھىن باشماغىننن اىچىنن قاشىق چىخار •

نارخاتىن دا دورموشدو پردە دالىندان قولاق آسىردى •

وزىر دئىەر: اولان، پادشاھ دا اوغورلوق ائىلر؟

اورادان نارخاتىن دئىەر: بس نەدە بالاسىنن باشىن كسر؟

وزىر دئىەر: بو نە جور سۈزدو؟

بويول، اوشاقلارن نەسى چىخار پردە دالىندان ائىشىگە، دئىەر: بس بونلار سنىن اوغلانلارن دى، من دە سنىن آروادىن نارخاتىنام •

آچار باشىنن قىزىبەسىن ناغل ائىلر پادشاھا • پادشاھ بونون نەسىن دە تاپار اۋلدورەر، او دئوى دە • يئىەر اىچر مطلبىنە يئىتىشر •

(اىكىنچى بۇلومون سونو)

